

EN SEVİLEN KLASİKLER

“Ben rüyada *değilim*-Ben rüya görmüyorum!”

BİR KÜÇÜK PRENSES

SARA CREWE'UN
İLK KEZ ANLATILAN BÜTÜN BİR HİKÂYESİ

Yazar

FRANCES HODGSON BURNETT

İllüstrasyonlar

ETHEL FRANKLIN BETTS

Çeviren

ŞEBNEM NANTU

HECE YAYINLARI

Bütün Bir Hikâye

İnsanların çoğunun, evvelden beridir hakikatte bir hikâyenin kaleme alındığı tüm o zaman boyunca satırlara dökülenden daha nice ötesinin var olduğunu idrak edip etmediğini bilmiyorum. Onun ebediyen dile getirilmeyen kaç bölümü vardır? Bir kimsenin elinde tuttuğu ve derin derin üzerine tefekkür ettiği kitap içre hakikatte daha nice hadiseler olagelmıştır. Hikayeler mektuplar misalidir. Bir mektup kaleme alındığında, bir kimse ne denli sıklıkla söylenmeden geçilip giden hadiseleri anımsar ve şöyle hayıflanır: “Ah, ben niçin onlara bunları söylemedim?” Bir kimse bir kitap yazdığı sırada, o vakit hatırına gelenlerin cümlesi ile hembal olur. Ve bir kimse hakikatte olup bitenleri külliyen hikâyeye dökmeye kalkışır ise kim bilir belki de kitap sonsuza dek tamama ermez. Her hikâyenin satırları arasında bir başka hikâyenin varlığı söz konusudur. Ve satırlar arası boşluk içre var olan bu bir başka hikâyeye; ebediyen işitilmemiş olup, yalnızca zanları asıl çıkan insanlarca sezinlenebilir. Hikâyeyi kaleme alan kimse belki bütün bir hikâyeyi katiyen bilmiyor olabilir lakin kimi zaman bu kimsenin hikâyeyi bütünüyle bildiği olur ve bir kez daha kaleme almaya koyulmak şansına sahip olmayı yüreğinden geçirir.

Ben “Sara Crew” hikayesini kaleme aldığımda; tam o vakitler Bayan Minchin’in Okulunda olup bitenleri keşfetmeye zaman bulduğum sıraların çok ötesinde, daha nice olup biten yaşanmışlıklar ile dopdolu bölümlerin var olduğu katiyetini sezinlemiştim elbet. Her daim olup biten baştan geçenler ile dolup taşan bölümlerin var olmasının tabii olduğunun katiyen bilincinde idim. Ve kitabı bir oyuna dönüştürmeye koyulup, ona “Bir Küçük Prenses” adını verdiğim vakit; bütün bu yaşanmışlıklarla dolu üç perdenin daha var olduğunu keşfettim. Beni en çok alakadar eden mevzu, okulda daha evvel adlarını dahi bilmediğim kızların var olduğunu keşfetmek hadisesi oldu. Lottie adında küçücük bir kız vardı, kendisi latif bir

minicik ruh idi; Sara'ya derin bir hayranlık duyan, karnı aç, her bir işe köle edilip koşturulan bir mutfak hizmetçisi vardı; Ermengarde, ilkin görüldüğünden çok daha âlem bir şahsiyet idi; tavan arasında, kitapta asla ima edilmemiş hadiseler yaşanıyor idi ve Sara'nın can yoldaşı olan Melchisedec adında varlığından kuşku duyulmayacak tam bir beyefendi var idi—şayet zat-ı alileri yalnızca vaktinde hikâyeye adım atmış olsa idi, hikayenin dışında bırakılmaması elzem bir şahsiyet olurdu. Bu beyefendi, Becky ve Lottie; Bayan Minchin'in okulunda bir yaşam sürüyordu ve neden evvelce, daha hikâyenin en başında iken, bana kendilerinin varlığından bahsetmediklerini bir türlü anlayamıyorum. Bu şahsiyetler Sara kadar otantik-sahib idiler ve hikâyenin gölge âleminde çıkıp gelerek "İşte buradayım—beni de dile getir" diye haykırmamış olmaları kendilerinin suçudur. Meğerse zat-ı alileri, o vakit ortaya çıkmamışlar-bu benim değil onların kabahatidir. Oysa insanın yazdığı hikâyede yaşayanların, katiyen daha en başından çıkıp yazan kimsenin karşısına gelerek, omzuna dokunup; "Merhaba, peki ya ben?" demeleri beklenir. Şayet bunu yapmazlar ise bu salt kendilerinden, onların miskin ve aylak haleti rubiyelerinden başkasının kabahati olamaz.

"Bir Küçük Prenses" oyununun New York'ta sahnelenmesi, bir sürü çocuğun onu izlemeye akın etmesi; Becky, Lottie ile Melchisedec'i çok sevmesi üzerine; yayıncım bana Sara'nın hikâyesini yeni baştan kaleme alıp, evvelce dışarıda bırakılmış bütün şahsiyetleri ve olup biten bütün hadiseleri içine katmamın mümkün olup olmayacağını sordu. Böylece ben de bunu yerine getirdim. Vê yeniden kaleme almaya başlamaya koyulduğum vakit şunu idrak ettim ki; meğerse oyunda asla yer dahi verilmemiş nice nice sayfalar dolusu yaşanmışlıklar var imiş... Böylece ben bu yeni 'Bir Küçük Prenses' hikâyesinde keşfetmeye kabil olduğum her bir vakıayı bir bir kaleme dökmüş bulunuyorum.

Frances Hodgson Burnett

İçindekiler

BİR KÜÇÜK PRENSES

- I SARA / 11
- II BİR FRANSIZCA DERSİ / 25
- III ERMENGARDE / 33
- IV LOTTIE / 43
- V BECKY / 56
- VI ELMAS MADENLERİ / 71
- VII YİNE ELMAS MADENLERİ / 85
- VIII TAVAN ARASINDA / 114
- IX MELCHISESEDEC / 127
- X HİNTLİ CENTİLMEN / 142
- XI RAM DASS / 157
- XII DUVARIN ÖTE YANI / 169
- XIII HALKTAN BİRİ / 180
- XIV MELCHISESEDEC NE GÖRÜP İŞİTTİ? / 195
- XV SİHİR / 202
- XVI ZİYARETÇİ / 234
- XVII “İŞTE BU ÇOÇUK!” / 255
- XVIII “OLMAMAYA ÇALIŞTIM” / 264
- XIX “ANNE” / 279

I

Sara

BİR zamanlar karanlık bir kış günü; sarı sis Londra sokaklarına muazzam kalınlıkta, ağır bir perde misali öyle bir asılıp kalmıştı ki tıpkı geceleri olduğu gibi lambalar yakılmış ve dükkân pencereleri gaz yağı ışığıyla parlamıştı. Garip görünümlü bir küçük kız, babası ile at arabasında oturmuştu. Araba kocaman caddeler boyunca ağır ağır ilerliyordu.

Ayaklarını altına kıvrımış vaziyette oturmuş olan küçük kız, kolunu boynuna dolamış olan babasına yaslanmış; iri gözlerinde tuhaf, yalnızca eski insanlara özgü olabilecek bir düşüncelilik içre pencereden gelip geçenlere gözlerini dikmişti.

Bu kız öylesine küçüktü ki insan onun ufak yüzünde böylesi bir bakış görmeyi hiç ummuyordu. Bu, ancak on iki yaşında bir çocuğa yaraşan eski bakışlar idi; oysa Sara Crewe daha yedi yaşındaydı. Fakat hakikat şu ki küçük kız daima düş kurup, akla hayale gelmeyecek garip şeyler düşünüyor; kafasının yetişkin insanlara ve ait oldukları dünyaya dair mevzularla meşgul olmadığı bir vakit olduğunu anımsayamıyordu. Sanki uzun, upuzun bir zaman boyunca bir ömür sürmüş olduğu hissine kapılıyordu.

O anda, babası Yüzbaşı Crewe ile kısa zaman evvel Bombay'dan ayrılarak çıktıkları seyahati anımsıyordu. Kocaman gemiyi, üzerinde sessizce öteye beriye geçip duran Hintli gemicileri, sıcak güvertede oynayan çocukları

ve onu kendileriyle konuşturmaya çalışarak söylediklerine gülen kimi genç subayların hanımlarını aklından geçiriyordu.

En çok düşündüğüyse; insanın bir zaman yakıcı Hindistan güneşinin altında, ardından okyanusun ortasında, sonra günün tıpkı gece misali zifiri karanlık olduğu garip sokaklardan geçen garip bir arabada olmasının ne kadar da tuhaf olduğuydu. Küçük kız bu durumu öylesine kafa karıştırıcı bulmuştu ki babasına daha da sokulmuştu.

“Baba,” dedi neredeyse bir fısıltı halindeki alçak, gizemli, minik sesiyle “Baba.”

“Ne var canım?” dedi Yüzbaşı Crewe, onu daha da sınıksıkı sarmalayıp yüzüne bakarak. “Acaba Sara’nın kafasında ne var?”

“O yer burası mı?” diye fısıldadı Sara, babasına iyice sokularak “Burası mı, babacığım?”

“Evet, küçük Sara, burası. Nihayet vardık. Ve her ne kadar yalnızca yedi yaşında olsa bile, babasının bunu söylerken kederli hissettiğini anlamıştı. Kendi deyimiyle hep “bu yer” diye andığı diyara, babasının kendisini hazır etmeye koyulmasından buna yana sanki seneler geçmiş gibi geliyordu çocuğa. Annesi, küçük kız doğduğunda ölmüştü, bu yüzden onu ne tanımış ne de özlemiş idi. Genç, yakışıklı, zengin, onu el üstünde tutan babası, kızın dünyayla kurduğu tek bağ gibi görünüyordu. Her zaman birlikte oyun oynarlardı ve birbirlerine son derece düşkünlerdi. Sara babasının zengin olduğunu, kızın dinlemediğini sandıkları zaman insanların böyle söylediklerini işittiğinden ötürü biliyordu. Ayrıca bu insanların, büyüdüğünde kendisinin de zengin olacağını söylediklerini işitmişti. Zengin olmanın getirdiği bütün her şeyin ne anlama geldiğinden bihaberdi. Hayatı boyunca güzel bir köşkte yaşamıştı ve

onu selamlayan, kendisine “Küçük Sahip” diye hitap eden, onun bir dediğini iki etmeyen hizmetçileri etrafta görmeye alışkındı. Oyuncakları, evcil hayvanları ve onu her şeyden çok seven bir dadısı vardı. Ve zamanla zengin insanların bütün bu şeylere sahip olduklarını öğrendi. Gelgelelim, zenginliğe dair sahip olduğu bütün bilgi bundan ibaretti.

Kısacık ömrü boyunca onu huzursuz eden tek bir derdi vardı ve bu dert bir gün alınıp götürüleceği “yer” idi. Hindistan iklimi çocuklar için çok kötü idi ve tez zamanda buradan başka bir ülkeye yollanıyorlardı: Genellikle İngiltere’ye ve okula. Öteki çocukların uzaklara gittiklerini görmüştü ve babalarıyla annelerinin onlardan gelen mektuplar hakkında konuştuklarını işitmişti. Kızcağız bir gün kendisinin de uzaklara gitmeye mecbur olduğunu biliyordu ve her ne kadar kimi zaman babasının seyahat, yepyeni bir ülke hikayeleri onu cezbetse de o vakit babasının kendisiyle kalamayacağı düşüncesiyle dertleniyordu.

“Benimle o yere gelemes misin babacığım?” diye sormuştu küçük kız beş yaşındayken. “Sen de okula gidemez misin baba? Ben senin derslerine yardım ederim.”

“Ama orada çok da uzun bir zaman kalman gerekmiyor, küçük Sara,” derdi hep babası. Pek çok küçük kızın olduğu şirin bir eve gideceksin, onlarla oyunlar oynayacaksın, sana bir yığın kitap yollayacağım. Ve öyle çabuk büyüyeceksin ki geri dönüp babana bakmak için yeterince kocaman ve akıllı olman sanki bir sene bile almamış gibi hissedeceksin tatlım.

Bunu düşünmek ona sevinç veriyordu. Babası için ev ile ilgilenmek, onunla beraber ata binmek, akşam yemeği partileri verdiğinde masasının başında oturmak, onunla sohbet etmek ve onun kitaplarını okumak... Bütün bunların gerçek olması dünyadaki en büyük arzusu olurdu ve

insan buna erişmek için İngiltere'deki "bu yere" gitmeli ise, bu yola çıkmaya kararlı olması lazımdı. Öteki küçük kızlara pek aldırış ettiği yoktu ama eğer bir yığın kitabı olursa kendi kendini teselli edebilirdi. Kitapları dünyadaki her şeyden daha çok seviyordu hatta her zaman güzelliklerle dolu hikayeler uyduruyor ve bunları kendi kendisine anlatıyordu. Kimi zaman bunları babasına anlatıyor, babası da kızı kadar bayılıyordu bu hikayelere.

"Peki hâlâ öyle ise babacığım," dedi yumuşaklıkla, "Eğer burada isek sanırım kaderimize boyun eğmekten başka çaremiz yok."

Babası kızının bu eskimiş dil ile duygularını ifade etmesine güldü ve yanağına bir öpücük kondurdu. Hakikatte babası hiç de kadere boyun eğmiş değildi amma velakin bunu içinde bir sır olarak saklaması gerektiğini biliyordu. Onun antika küçük Saracığı, kendisinin en sevgili can yoldaşı idi. Ve Hindistan'a geri dönüp köşküne vardığında, beyaz elbiseler içinde ufacak bir suretin kendisine gelmek üzere atıldığı beklentisi içinde olmaması lazım geldiğini bilerek yapayalnız bir adam olacağı hissiyatıyla doluverdi içi. Ve böylece at arabası varacakları yer olan evin bulunduğu koskocaman, iç karartıcı meydana döndüğü vakit; babası, kızını kolları arasında sımsıkı tuttu.

Bu; kocaman, iç karartıcı, tuğladan bir evdi fakat ön kapısında, üzerine kara harfler kazınmış bir pirinç tabela parlıyor idi:

BAYAN MINCHIN
Seçkin Kız Okulu

"İşte vardık Sara," dedi Yüzbaşı Crewe, ses tonunu olabildiğince sevinçli kılmaya çabalayarak. Ardından kızını arabadan indirdi ve merdivenleri çıkıp zile bastılar. Sara

daha sonraları sık sık her nasılsa bu evin tıpatıp Bayan Minchin'i andırdığını düşünecekti. Evin saygıdeğer bir görünümü vardı ve içerisi iyi döşenmiş idi; gel gör ki içindeki her şey çirkin ve koltukların kendisi sert kemiklere sahipmiş gibi duruyordu. Koridordaki her şey kaskatı ve cilalı idi. Hatta köşedeki uzun duvar saatinin aydede çehresinin al yanakları dahi haşince ovalanmış bir görünüme sahipti. Buyur edildikleri kabul salonu, kare desenli bir halıyla kaplıydı. Sandalyeler kare biçiminde idi. Ve burada ağır mermerden bir başka saat ise yine ağır mermerden bir şömine rafı üzerinde duruyordu. Kaskatı maun sandalyelerden birine oturduğunda, Sara çevresine o anlık bakışlarından birini fırlattı.

“Ben burayı sevmedim babacığım,” dedi. “Ama ben derim ki askerler -hatta yürekli olanları- hakikatte savaşa gitmeyi SEVMEZLER.”

Bu ansızın Yüzbaşı Crewe’u güldürdü. Adam genç ve eğlenceliydi ve Sara’nın garip sözlerine kulak vermekten asla usanmıyordu.

“Ah küçük Saracığım benim. Bana böylesine ciddi mevzulardan söz edecek kimsecikler olmadığında ben ne yaparım?” Kimse senin kadar olgunlaşmış değil.”

“Fakat neden ciddi sözler seni böylesine güldürüyor baba?” diye sordu Sara.

“Çünkü böylesi laflar ettiğinde çok eğlenceli oluyorsun,” diye yanıt verdi babası daha da kahkahalara boğularak. Ve ansızın kızını çekip kollarına alarak onu doyasıya öpücüklere boğdu; birdenbire gülmeyi kesti, adeta gözlerine yaşlar dolmuştu.

Tam da o sırada Bayan Minchin odaya girdi. Kadının tıpatıp evini andırdığı hissine kapıldı Sara: Uzun ve iç karartıcı, saygıdeğer ve çirkin. Kocaman, buz gibi, balığı

andıran gözleri ve yine kocaman, buz gibi, balıksı bir gülümsemesi vardı. Sara ve Yüzbaşı Crewe’u gördüğünde bu gülümseme alabildiğine yayılıp koskocaman oluverdi. Kendisinin okulunu yüzbaşına tavsiye eden hanımefendinin ağzından, bu genç asker hakkında epeyce arzu edilir söz duymuştu. Bu arada adamın küçük kızı uğruna bir servet harcamaya can atan zengin bir baba olduğunu işitmişti.

“Böylesine güzel ve gelecek vadeden bir çocuğun sorumluluğunu almak benim için büyük bir onurdur Yüzbaşı Crewe,” dedi; Sara’nın elini tutup okşayarak. “Bayan Meredith bana onun olağanüstü zekasından söz etti. Benimki gibi bir kurumda parlak zekalı bir çocuk müthiş bir hazinedir.”

Sara, gözlerini Bayan Minchin’in çehresine çivilemiş sessizce duruyor idi. Kafasından her zamanki gibi garip bir düşünce geçiyordu.

“Niçin benim güzel bir çocuk olduğumu söylüyor ki?” diye kafa yoruyordu. “Ben hiç de güzel değilim. Albay Grange’in küçük kızı Isobel, güzel. Onun gamzeleri, gül rengi yanakları, altın rengi uzun saçları var. Benimse kısa siyah saçım, yeşil gözlerim var; üstelik sıska bir çocuğum ve zerre kadar bir çekiciliğim de yok. Ben ömrümde gördüğüm en çirkin görünümlü çocuklardan biriyim. O daha en baştan benim hakkımda bir masal uydurmuş.”

Ancak Sara, çirkin bir çocuk olduğu düşüncesinde yanılıyordu. Küçük kız toplumca kabul gören alışıldık bir güzelliği olan Isobel Grange’a uzaktan yakından benze-miyordu fakat kendisine has tuhaf bir çekiciliğe sahipti. İncecik, esnek bir yaratık olup yaşına göre epeyce uzun boyluydu ve insanın içine işleyen, alımlı ufak bir çehresi var idi. Saçı gür, oldukça kara, uçları ise kıvrıkcıktı; doğru, gözleri yeşile çalar gri idi fakat uzun kapkara kirpikleri

olan iri, muhteşem gözlerdi bunlar. Ve her ne kadar gözlerinden hoşlanmasa da pek çok kimse onları beğeniyordu. Yine de çirkin, küçük bir kız olduğu inancında oldukça katıydı ve Bayan Minchin'in pohpohlaması onun zerre kadar gururunu okşamamıştı.

“Eğer ben onun güzel olduğunu söyleseydim onun hakkında bir masal uydurmuş olurum,” diye düşündü. “Ve bir masal anlattığımı da biliyor olurum. Ben, kendimce onun kadar çirkin olduğuma inanıyorum. Bunu ne için söyledi ki?”

Bayan Minchin'i biraz daha uzun bir zaman tanıyınca, onun bunu neden söylemiş olduğunu öğrendi. Aynı sözleri çocuğunu kendi okuluna getiren her bir baba ve anneye söylediğini keşfetti.

Sara babasının yanı başında durup, Bayan Minchin ile aralarında geçen konuşmaları dinledi. Okula getiriliş sebebi Bayan Meredith'in iki küçük kızının burada eğitim almış olması idi ve Yüzbaşı Crewe, Bayan Meredith'in tecrübesine büyük bir saygı duyuyordu. Sara, “ayrıcalıklı yatılı öğrenci” olarak bilinen bir konumda olacaktı ve hatta çoğunlukla ayrıcalıklı öğrencilere tanınan haklardan katbekat fazlasına sahip olmanın keyfine varacaktı. Onun için harika bir yatak odası ile kendine ait bir oturma odası; bir midilli ve at arabası tahsis edilecek, ayrıca Hindistan'daki yerli dadısının yerini alacak bir hizmetçisi olacaktı.

“Benim onun eğitime dair zerre kadar endişem yok,” dedi Yüzbaşı Crewe o neşeli gülümseyişiyle, Sara'nın elini tutup okşarken. “Zor olanı onun oldukça hızlı ve yığınla şey öğrenmesinin önüne geçmektir. O, her daim minik burnunu kitaplara gömerek oturup durur. Kızım onları okumaz Bayan Minchin; sanki küçük bir kızdan ziyade

küçük bir kurt misali, onları yalayıp yutar. Sara, her zaman yalayıp yutacağı yeni kitaplar için ölesiye bir açlık duyar ve kendisi yetişkin kitaplarını arzu eder hem de muazzam kalınlıkta, koskocaman, şişman ciltleri. İngilizcenin yanı sıra Fransızca ve Almanca dilindekileri; tarih, biyoloji, şairler ile daha başka türlü türlü kitapları... Haddinden fazla kitap okuduğunda onu kitaplarından çekip alın. Onu meşhur 'At binme yolunda' midillisine binmeye, dışarı çıkıp yeni bir bebek almaya teşvik edin. Oyuncak bebeklerle daha çok oynamalı.”

“Baba, sen de biliyorsun ki dışarı çıkıp her birkaç günde bir yeni bir bebek alırsam sevebileceğimden daha fazlasına sahip olurum. Bebekler can yoldaşı olmalıdır. Emily benim can yoldaşım olacak.”

Yüzbaşı Crewe ile Bayan Minchin birbirine baktı.

“Emily de kim?” diye sordu bayan Minchin.

“Söyle ona Sara,” dedi babası gülümseyerek.

Sara'nın gri yeşil gözleri son derece vakur görünüyordu ve oldukça şefkatli olarak yanıt verdi:

“O henüz sahip olmadığım bir bebek,” dedi. “O, babamın bana alacağı bir bebek. Onu bulmak için birlikte dışarı çıkacağız. Ona Emily ismini verdim. O, babam gittiğinde benim dostum olacak. Onunla babam hakkında sohbet etmeyi arzu ediyorum.”

Bayan Minchin'in kocaman, balığı andıran gülümsemesi gerçekten de haddinden fazla pohpohlayıcı bir hal aldı.

“Amman ne kadar da ender rastlanılan bir çocuk!” dedi. “Nasıl da sevimli küçük bir yaratık!”

“Evet,” dedi Yüzbaşı, Sara'yı yanına çekerek. “Kızım sevgili küçük bir yaratık. Benim yerime ona büyük bir özenle iyi bakın, Bayan Minchin.”